

samen
speel
akkoord

Elk kind
speelt
mee!

Spelen is van levensbelang voor alle kinderen. Als kinderen de kans krijgen, spelen ze altijd en overal. En vooral: samen met andere kinderen. Niet alle kinderen krijgen die kans. Dit geldt bijvoorbeeld voor kinderen met een beperking. Van samen spelen kunnen zij alleen maar dromen. Met dit SamenSpeelAkkoord willen wij de dromen van deze kinderen werkelijkheid laten worden. Want spelen, dat doe je samen.

Spelen is leven

Spelen is voor kinderen de essentie van het leven. Binnen en buiten, met en zonder volwassenen in de buurt. Spelen is veelzijdig: bewegen, bouwen, ravotten, verbeelden, fantaseren; soms stil en ingetogen, dan weer luidruchtig en uitbundig. Via hun spel leren kinderen zichzelf en de wereld kennen. Spelend verwerken ze ervaringen, leren ze omgaan met anderen, verleggen ze hun grenzen en ontwikkelen ze hun talenten. Dagelijks vrij kunnen spelen is een basisvoorwaarde om gezond op te groeien.

Voor kinderen met een beperking is het extra belangrijk om zich spelend te kunnen ontwikkelen, zelfvertrouwen te krijgen en vriendschappen op te bouwen met leeftijdgenootjes in de buurt¹. Door van jongs af aan samen te spelen, leren kinderen met en zonder handicap dat het volstrekt vanzelfsprekend is dat iedereen gewoon meedoet. Samen spelen vormt de basis voor samen leven. Voor de inclusieve samenleving.

Spelen is een recht

Spelen is zo belangrijk dat het recht op vrije tijd, spel en recreatie is opgenomen in het VN-Kinderrechtenverdrag, dat Nederland in 1995 ratificeerde². Dit verdrag heeft op een aantal terreinen geleid tot een verbetering van de positie van kinderen. Voor spelen is echter nog steeds onvoldoende aandacht; de tijd en de ruimte om te spelen staan in toenemende mate onder druk. De zorgen over de speelkansen van kinderen zijn in 2013 verwoord in een aanvullend document³. Centraal punt daarin is het gebrek aan erkenning van het belang en de waarde van vrij spel voor alle kinderen⁴. Voor specifieke groepen kinderen – zoals kinderen in armoede, kinderen in instellingen en kinderen met een handicap – is extra aandacht nodig om hun recht op spelen te garanderen⁵.

**Een kind met een vriendje
kan de hele wereld aan.**

Samen spelen is niet vanzelfsprekend

Het VN-Verdrag Handicap⁶ dat Nederland in 2016 heeft geratificeerd, benadrukt het recht om samen op te groeien en samen te spelen: inclusie, persoonlijke autonomie en volledige participatie zijn kernbegrippen in dit verdrag. Hier is een wereld te winnen. Want samen spelen is bepaald niet vanzelfsprekend. Naast de belemmeringen die in het VN-document uit 2013 worden genoemd, stuiten kinderen met een handicap op extra fysieke en sociale drempels⁷.

'Ik kan niet in de buurt spelen. Ik kan sowieso moeilijk in de speeltuin komen door alle stoepranden. Als ik er dan ben, kan ik maar bij één schommel spelen. Maar daar zijn te veel kinderen, dus dat is gevaarlijk.' Robin, 11 jaar uit Badhoevedorp, lid Kinderraad het Gehandicapte Kind

Niet toegankelijk

Negen van de tien speelplekken zijn niet goed toegankelijk⁸. Het toegangshek is onneembaar, paden zijn slecht begaanbaar voor rollend materieel, de speeltoestellen zijn niet bereikbaar en niet bespeelbaar voor kinderen die bijvoorbeeld in een rolstoel zitten of niet goed kunnen klimmen. Dat geldt voor openbare speelplekken, maar ook voor speeltuinen en speelplekken bij bijvoorbeeld scholen, kinderopvanglocaties en recreatievoorzieningen^{7, 9, 10}. Kinderen met een handicap zijn domweg niet in beeld. Er is geen verplichte regelgeving; participatie van kinderen met een beperking bij de aanleg van speelplekken is zelden aan de orde.

Sociale barrières

Daarnaast stellen opvoeders en zorgverleners zich vaak (te) beschermend op jegens de kinderen. Zij zien het kind in de eerste plaats als patiënt en vergeten dat ook een kind met een handicap gewoon een kind is dat met andere kinderen wil – en moet – spelen⁷.

Ook 'onbekend maakt onbemind' speelt een rol. Kinderen met en zonder handicap groeien, ondanks passend onderwijs, veelal gescheiden op. Ze leren elkaar niet kennen, laat staan dat ze bevriend raken. Vooroordelen bij niet-gehandicapte kinderen en hun ouders liggen dan op de loer. Andersom blijkt het voor gehandicapte kinderen en hun ouders vaak een (te) grote stap te zijn om naar een gewone speelplek te gaan^{7, 9}. Vooral de ouders zijn bang dat het kind zal worden aangestaard, niet wordt geaccepteerd, wordt buitengesloten en negatieve ervaringen opdoet⁷.

'Luuk, het vriendje van mijn broertje Jochem, heeft een handicap. Ik speel vaak met hen. Door deze ervaring kijk ik anders naar kinderen met een handicap. Ik zie hoe hard Luuk oefent, hoe vaak hij naar het ziekenhuis moet, hoeveel hij al heeft meegemaakt. Vanuit deze ervaring ben ik vaak iemand die uit de groep stapt om een iemand met een handicap te begroeten. Uit die ervaring zou ik willen dat al op de basisschool kinderen met en zonder handicap elkaar ontmoeten en samen spelen. Dan zijn er straks meer kinderen die gewoon op een kind af stappen en zeggen: "Zullen we samen spelen?"' Rianne, 14 jaar uit Dordrecht

Gebrek aan kennis

Een derde hindernis is dat kennis over samen spelen ontbreekt en/of moeilijk te vinden is. Dit geldt voor praktische informatie, zoals over de locatie van bestaande samenspeelplekken en over inrichtingseisen voor nieuwe speelplekken¹⁰. Maar ook bredere kennis over de betekenis en het belang van samen spelen schiet bij veel mensen tekort¹¹.

Gevolgen

Voor meer dan 100.000 kinderen met handicap in Nederland is samen spelen niet vanzelfsprekend. De gevolgen zijn groot. Het remt kinderen in hun ontwikkeling. Ze hebben weinig tot geen vriendjes in de buurt, ze ervaren dat ze er niet bij horen, voelen zich eenzaam. Het zijn negatieve ervaringen die deze kinderen de rest van hun leven met zich meedragen¹⁰.

Ook voor de samenleving als geheel heeft het gevolgen: mensen met en zonder handicap leven grotendeels in aparte werelden en hebben weinig contact. De inclusieve samenleving is nog ver weg.

'Ik kan niet in de speeltuin bij ons in de buurt. En dan maak je daar dus geen contact.'
Marie Claire, 12 jaar uit Hendrik-Ido-Ambacht, lid Kinderraad het Gehandicapte Kind

Samen kunnen wij het verschil maken

Het is aan ons volwassenen om hierin verandering te brengen en kinderen meer tijd en ruimte te geven om samen te spelen. Dat vraagt om een brede inzet in alle levensdomeinen waar kinderen (willen) spelen: thuis, op straat, op school, in de kinderopvang, het jeugdwerk en de sportclub, in de natuur en in zorginstellingen. Om de samen-speelkansen voor alle kinderen te vergroten, zetten wij in op de volgende drie speerpunten.

1. Werken aan een inclusieve speelcultuur

Samen spelen hoort in alle relevante levensdomeinen en op alle niveaus vanzelfsprekend te worden meegenomen. Als politicus, bestuurder of beleidsmedewerker kunnen we zorgen dat samen spelen structureel onderdeel wordt van beleid en praktijk. In onze rol als opvoeder, zorgverlener en vrijwilliger kunnen we kinderen meer gelegenheid geven om samen te spelen. Als onderzoeker, ontwerper of belangenbehartiger kunnen we werken aan meer onderzoek, betere ontwerpen en een groter draagvlak voor samen spelen. Financiers kunnen de randvoorwaarden scheppen. Door goed samenspel kunnen wij het verschil maken.

*'Ik heb Koen leren kennen bij de Speeltuinbende. Koen kan niet lopen. Eerst vond ik dat gek. Nu niet meer, Koen is gewoon anders dan ik. **Iedereen is gelijk, gehandicapt of niet.** Door samen te spelen heb ik dat geleerd. Mijn vriendjes weten dat niet. Dat is jammer want samen spelen is leuk. Koen en ik kunnen goed lachen samen.'* Silas, 9 jaar ('bijna 10') uit Eindhoven

2. Creëren van samenspeelplekken

Er zijn meer samenspeelplekken nodig in de woonomgeving en in de natuur. Op deze plekken is iedereen welkom, van 0 tot 100: kinderen met en zonder beperking, ouders in een rolstoel of met een kinderwagen, grootouders met een rollator. De plekken zijn zo ingericht dat elk kind andere kinderen kan ontmoeten en tot spelen kan komen. Deze inrichtingsmaatregelen zijn fijn voor alle kinderen (design for all). Verharde paden voor wie wil of moet rollen. Structuur voor wie snel het overzicht verliest. Dekking voor wie graag op een rustige plek speelt of eerst de kat uit de boom wil kijken. Speelmogelijkheden op verschillende niveaus. De vuistregel van de Speeltuinbende kan richtinggevend zijn: 70% van de speelaanleidingen bereikbaar, 50% bespeelbaar, 100% welkom¹².

'Speelplekken zijn niet alleen speeltuinen. Ook bijvoorbeeld een grasveld. Ik hou van voetballen. Maar als het gras te hoog is, kan ik er niet spelen. Dat moet gemaaid worden.'
Olivier, 13 jaar uit Heemstede, lid Kinderraad het Gehandicapte Kind

3. Verzamelen, delen en toegankelijk maken van kennis

De beschikbare kennis over samen spelen moet goed ontsloten, toegankelijk en vindbaar zijn. Het gaat daarbij zowel om praktische informatie als over bredere inzichten in de betekenis en het belang van (samen) spelen. Zo nodig wordt aanvullend onderzoek uitgevoerd.

Onze ambities

Met het SamenSpeelAkkoord trekken wij gezamenlijk op om samen spelen voor alle kinderen mogelijk te maken¹³. De speerpunten vatten we samen in de volgende drie ambities:

- 1 Een inclusieve spelcultuur**
Kinderen met en zonder handicap, hun ouders en de mensen in hun omgeving vinden samen spelen vanzelfsprekend.
- 2 Meer samenspeelplekken**
Ieder kind met een beperking kan in de eigen woonomgeving met andere kinderen spelen.
- 3 Meer en beter toegankelijke kennis over samen spelen**
In 2020 opent het SamenSpeelLoket: dé plek waar alle lokale initiatiefnemers kennis en inspiratie kunnen vinden om aan de slag te gaan.

Onze SamenSpeelBeloften

Het SamenSpeelAkkoord is een initiatief van minister Hugo de Jonge van VWS, minister Rick Brink van Gehandicaptenzaken, het Gehandicapte Kind, de Speeltuimbende, Jantje Beton, NUSO, Scouting Nederland, Platform Ruimte voor de Jeugd, de Branchevereniging Spelen, VeiligheidNL, JOGG, de Nationale Jeugdraad, Hogeschool Utrecht en de Vereniging Nederlandse Gemeenten.

Op 3 december 2019 presenteren wij het SamenSpeelAkkoord en ondertekenen ieder onze eigen SamenSpeelBelofte. Daarin staat op welke wijze wij de komende twee jaar concreet gaan bijdragen aan het realiseren van de drie ambities.

'Zand, houtsnippers of grind is verschrikkelijk. Zullen we een hindernisbaan maken voor de minister? Dan mag hij in een rolstoel door houtsnippers en zand. En hij mag er pas uit als hij belooft het aan te gaan passen.' Marie Claire, 12 jaar uit Hendrik-Ido-Ambacht, met bijval van alle kinderen van de Kinderraad van het Gehandicapte Kind

Speelt u met ons mee?

Iedereen in Nederland die met spelen bezig is, kan vanuit zijn/haar eigen positie of eigen organisatie bijdragen aan de realisatie van (een van) de ambities. Wij nodigen u uit om uw eigen SamenSpeelBelofte te formuleren: wat gaat u doen om de samenspeelkansen van alle kinderen te vergroten? Ga naar www.samenspeelakkoord.nl.

Het SamenSpeelAkkoord start op 3 december 2019 en loopt door t/m december 2021. Als we de komende twee jaar allemaal ons aandeel leveren, kunnen we samen echt een grote stap vooruit zetten. Op weg naar een samenleving waarin samen spelen vanzelfsprekend is.

‘Voor ik Milou leerde kennen wist ik helemaal niet dat er kinderen zijn zoals Milou die niet in een speeltuin kunnen spelen. Milou heeft ons dit verteld. Nu weet ik het wel en wil ik ook heel graag dat er in Bergeijk een speelplek is waar kinderen met en zonder handicap elkaar kunnen ontmoeten en spelen. Want samen spelen is leuk weet ik nu. Het is belangrijk dat alle kinderen dit weten. Dat als ze dan een kind met een handicap in de speeltuin zien niet denken: “Wat komt die doen, die kan toch niet spelen?” Maar juist zeggen: “Hé wat leuk, kom je meedoen?”’
Louise, 11 jaar, lid van de kindergemeenteraad van Bergeijk

De regels van het spel

Elke organisatie die een SamenSpeelBelofte doet:

- maakt de eigen SamenSpeelBelofte waar,
- betreft kinderen bij de activiteiten,
- is bereid om kennis en ervaringen te delen met andere Beloftemakers,
- monitort de voortgang en resultaten van de beloofde activiteiten,
- treedt op als ambassadeur van het SamenSpeelAkkoord en agendeert samen spelen in het eigen netwerk,
- stimuleert anderen om ook een SamenSpeelBelofte te doen,
- staat open voor vervolgvacatures vanaf 2021.

Noten

1. Healthy play, better coping: The importance of play for the development of children in health and disease. Nijhof SL, Vinkers CH, van Geelen SM, Duijff SN, Achterberg EJM, van der Net J, Veltkamp RC, Grootenhuis MA, van de Putte EM, Hillegers MHJ, van der Brug AW, Wierenga CJ, Benders MJNL, Engels RCME, van der Ent CK, Vanderschuren LJM, Lesscher HMB. *Neurosci Biobehav Rev.* 2018 Dec; 95:421-429.
2. VN Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Artikel 31 erkent het recht op ‘rust, vrije tijd, deelneming aan spel en recreatieve bezigheden, passend bij de leeftijd van het kind’. www.kinderrechten.nl/kinderrechten-vw/artikel-31-vrije-tijd-en-ontspanning.
3. General Comment nr. 17. Over het recht op vrijetijdsbesteding. Hierin zijn tien ‘concerns’ geformuleerd over de speelkansen van kinderen. www.kinderrechten.nl/general-comment-nr-17-over-het-recht-op-vrijetijdsbesteding/
4. De tien ‘concerns’ van het General Comment 17: 1. Onvoldoende erkenning van het belang van vrij spel. 2. Onveilige en gevaarlijke leefomgevingen. 3. Intolerantie voor kinderspel in de openbare ruimte. 4. Onvoldoende toegang tot natuur. 5. Balans tussen leerzame risico’s en veiligheid. 6. Prestatiedruk, met name in het onderwijs. 7. Overgestructureerd en geprogrammeerd dagschema. 8. Onvoldoende artistieke en culturele mogelijkheden. 9. Toenemende rol van elektronische media. 10. Marketing en commercialisering van spel.
5. General Comment 17, artikel VII: ‘Children requiring particular attention to realize their rights under article 31’.
6. VN Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. www.mensenrechten.nl/nl/vn-verdrag-handicap. Artikel 30 benadrukt de verantwoordelijkheid van Staten om kinderen met een handicap op dezelfde manier als andere kinderen toegang te geven tot deelname aan spel, recreatie, sport en ontspanning.
7. Barriers, facilitators and solutions for physical active play in the playground for children with a disability in the Netherlands: The parental and professionals perspectives. In progress. L. van Engelen, M. Ebbers, M. Boonzaaijer, E. Bolster, M. Bloemen, 2019 (Info: manon.bloemen@hu.nl)
8. Schatting op basis van op het totaal aantal (grote) speeltuinen dat bij NUSO is aangesloten (circa 600) en het aantal speeltuinen dat voldoet aan de toegankelijkheidsnormen van de Speeltuimbende (circa 100). Niet alle speeltuinen zijn aangesloten bij de NUSO en veel kleine speelplekken worden beheerd door de gemeente. 9 op 10 is dus een veilige schatting.
9. ‘Samenspeelen is het leukst wanneer iedereen gelijk is’. Kwalitatief onderzoek naar actief inclusief buitenspeel met kinderen met een lichamelijke beperking vanuit kinderspectief. Masterthesis opleiding Kinderfysiotherapie HU onder leiding van Lectoraat Leefstijl en Gezondheid, onderzoekslijn Kind in Beweging. N. Altena, M. Bloemen. 2019.
10. De actieve en inclusieve speeltuin: Een kwalitatief onderzoek naar de inrichtingseisen van een speeltuin die kinderen met en zonder lichamelijke beperkingen moet uitdagen tot fysiek actief samen buitenspeel. Masterthesis opleiding Kinderfysiotherapie HU onder leiding van Lectoraat Leefstijl en Gezondheid, onderzoekslijn Kind in Beweging. D. van Harten, M. Bloemen. 2019.
11. MIND Landelijk Platform Psychische Gezondheid, de Patiëntenfederatie Nederland en Ieder(in) onderzochten met hulp van de Radboud Universiteit Nijmegen welke invloed het schooltype heeft op het sociale leven van kinderen met een beperking of aandoening. ‘School gaat over veel meer dan alleen leren. Het sociale aspect is minstens zo belangrijk en vormend.’ Het onderzoeksrapport School en vriendschappen verscheen in januari 2018 en is te vinden op iederin.nl/nieuws/18176/onderzoek-school-en-vriendschappen/.
12. Aan de slag met samen spelen. Het VN-Verdrag Handicap in jouw gemeente. I. van der Put. Uitgave van VNG en Speeltuimbende. 2019. vng.nl/files/vng/publicaties/2019/_vng_pn10649_idm_samen_spelen_digitaal_02.pdf
13. Wij sluiten aan bij en bouwen voort op de ambities en de resultaten van het Sportakkoord en de Alliantie Kinderarmoe.

De initiatiefnemers van het SamenSpeelAkkoord

Branchevereniging Spelen & Bewegen
Het Gehandicapte Kind
Hogeschool Utrecht
Jantje Beton
JOGG
Minister van Gehandicaptenzaken, Rick Brink
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Nationale Jeugdraad
NUSO
Platform Ruimte voor de Jeugd
Scouting Nederland
Speeltuinbende
VeiligheidNL
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

www.samenspeelakkoord.nl
info@samenspeelakkoord.nl

**jongeren op
gezond gewicht**

